

IV. MENTOR-KATEKÉTA KONFERENCIA

A KÍSÉRÉS *művészete*

A mentor-kateketikai módszertan időszerűsége

A KÍSÉRÉS MŰVÉSZETE

A KÍSÉRÉS MŰVÉSZETE

A mentor-kateketikai módszertan időszerűsége

Szerkesztette
SERFŐZŐ LEVENTE

Szeged-Csanádi Egyházmegye Kateketikai Intézete
Szeged
2025

© Serfőző Levente 2025
© Szeged-Csanádi Egyházmegye Kateketikai Intézete
Minden jog fenntartva

IV. Mentor-katekéta konferencia
Szeged, 2024. június 7.

Tartalomjegyzék

DR. UDVARDY GYÖRGY

A kísérés művészete. A katekéta szolgálat támogatása az új Direktórium szerint

Elhangzott, de nem közre adott előadás.

DR. CSÉPÁNYI GÁBOR

A kísérés lelkesége.....6

KATÓ CSABA

A katekéta növekedésének útjai a mentorálási tapasztalatok tükrében.....12

DR. FEHÉRVÁRY JÁKÓ OSB

A sivatagi atyák tanításának időszerűsége

Elhangzott, de nem közre adott előadás.

A kísérés lelkiisége

Dr. Csépanyi Gábor,
Érseki Papnevelő Intézet spirituálisa

Alapvetés: Mintha Isten létezne!

A lelkipapok egyik jezsuita mestere, Robert R. Marsh felvetése szerint a lelkipapok alapfeltétele, hogy elhiggyük: Isten valóságosan jelen van. Tényleg! Mi lenne, ha úgy élnénk, mintha Isten létezne? Ez az úgynevezett felvilágosodással ellentétes dinamika, melynek jelszava: *Etsi Deus non daretur, mintha Isten nem létezne* volt. Élünk úgy, mintha tényleg létezne, mert Ő valójában létezik! Hogyan is tudnánk értelmezni, mit jelent a lelki élet területén a kísérés? Mondhatnám lelki vezetésnek is; végül is vezetés vagy kísérés?

Alapvetően, ha két hívő ember, akinek van kapcsolata az Istennel, együtt tekint rá a Mindenhátóra, keresve, hogyan működik Ő a másik ember életében, akkor az egyikük lesz a lelki kísérő, vagy lelkipap. Vezető addig, amíg odatalálnak a másik embernek az istentapasztalatához. Vezető addig, amíg segíti a már implicit módon jelenlévő istentapasztalatot valahogy kibontani. A kísérés pedig onnan kezdődik, amikor ott vannak már az Úr jelenlétében. Itt pusztán kérdésekkel segítjük a másikat, hogy kommunikációba lépjen azzal, Aki már eleve jelen volt, Aki jelen van.

1. Ő vágyik ránk és velünk van

A mi napunk Krisztus, ő az élő Isten, aki meghív, aki „*elhívta őket, hogy vele legyenek*” – olvassuk a Márk evangélium elején (Mk 3,14). Az Úr vágyik ránk. Olvashatjuk Izajásnál is: „*ahogy a vőlegény örül a menyasszonynak, úgy örül majd neked Istened.*” (Iz 62,5)

Lukács 22,15-ben azt olvassuk: „*vágyva vágytam rá, hogy elköltsem veletek ezt a húsvéti vacsorát*”. Isten kifejezi az Ószövetségben és az Újszövetségben is azt a vágyát, hogy találkozzon velünk, hogy velünk akar lenni. Nem pusztán megteremtett, hanem közösségre is akar lépni velünk.

Mennybemenetelekor ígérettel is alátámasztja: „*veletek vagyok minden nap a világ végezetéig*” (Mt 28,20). Ezt kellene elhinnünk! Ha úgy élünk, mintha Isten létezne, akkor életünkkel kijelentjük, hogy Ő létezik; hogy tényleg lehetséges egymásra találni, és ez pont ma, Jézus Szíve ünnepén nekem nagyon sokat jelent! Ma reggel miséztem: nagyon hálás vagyok, hogy pap lehetek, hogy válaszolhatok az Ő hívására! Egész egyszerűen szeretetére adott válaszunk az Ő szíve vágya. Alacoque Szent Margitnak is ezt hangsúlyozta annak idején: „*Isteni szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket...*”¹ Ebbe szeretnénk most belehelyezkedni.

2. Kire-mire irányul a figyelmünk?

A lelki kísérés legnagyobb kérdése, hogy mit helyezünk a fókuszba: ez alapján többféle irány is mutatkozik. Hogyha az egyén problémáját és az adott probléma megoldására található erőforrásait helyezem a fókuszba, akkor ez egy segítő beszélgetés lesz, vagy egy lelkipap. Hogyha a kliens hibáit és a bűneit nézzük, ott már beszélhetünk akár gyónási szituációról is. Ha egy beszélgetésben nagyon a tanácsadás válik hangsúlyossá, akkor a lelkipap maga, az ő saját tapasztalataira irányul a figyelem.

1 Ladame 104

Ha azonban Isten jelenlétét keresve a vallásos tapasztalatot helyezzük a fókuszba, akkor beszélhetünk a tradicionális értelemben vett lelkivezetésről: itt nem a problémák megoldására törekszünk, hanem a vallásos tapasztalatban a sokszor implicit módon megmutatkozó Istent keressük. Nem a problémákra fókuszálunk, hanem azzal az attitűddel vagyunk jelen, egyszerűen elhisszük, hogy Ő tényleg velünk van a világ végezetéig.

Tehát, ha valaki úgy érzékeli, hogy nincs vele az Isten, az egy valósan megélt emberi tapasztalat, de nem a teljes valóság. Isten mindegyikünk életében jelen van, tevékeny, és ebből fakadóan oda lehet találni legalább egy minimális vallásos tapasztalathoz, ahol az Isten érinti, megszólítja, ahol érdemes lenne ott maradni, elidőzni. A lelkivezető vagy kísérő feladata, hogy ezt az implicit, becsomagolt, bennfoglalt tapasztalatot megtalálja, értő füllel hallgassa, és segítse abban a vezetettet, hogy az istentapasztalata explicitté váljon, kifejeződjön. A kifejezett jelenlét pedig lehetőséget teremt a valódi kommunikációra Isten és a vezetett között: akkor tudnak elkezdni kommunikálni, ha már ez a jelenlét kifejeződik.²

Ha nem a vallásos tapasztalatot helyezzük a fókuszba, akkor elkezdünk egy-egy nehézséggel foglalkozni, és ilyen esetben gyakran a probléma eltakarja a jelenlévő Istent. Szent Ignácnak a *Lelkigyakorlatok* című művéből a 75. pontot szeretném idehozni. „Álljak meg egy Miatyánk tartamára, és fölemelve értelmemet fontolgassam, hogyan néz rám Isten, indítsak magamban tiszteletet és alázatot.”³

Lelki kísérési attitűdünk: nagy tisztelettel és alázattal vagyunk jelen, és hiszünk benne, hogy Isten már megszólította kliensünket, és jelen van az életében. Abban segítsük a kísérést kérőt, hogy vissza tudjon pillantani az őt már előbb szemlélő Istenre (Vö. Jer 1,6kk). Ez a hitünk a lényege: válaszolni az ő hívására.

Isten kezdeményez, mi pedig felfedezzük őt. Istenre irányultságunk a lényeg, ami segít minket odatalálni Hozzá. Sokszor azt tapasztaljuk, hogy ellenállásba ütközünk ezen az úton.⁴

Ez nem véletlen, már az evangélium tanúsága szerint sem: például a vízen járás jelenetében megjelenik a sötét viharos éjszakában egy fénypont, ami egyre közelít, kirajzolódik Jézus alakja, és mielőtt még felismernék az Urat, a tanítványok úgy vélik, hogy kísértetet látnak (Mt 14,26).

Egy másik alkalommal a Föltámadott köszönti a zárt ajtók mögött szorongó apostolokat az ismerős „Békesség nektek! Én vagyok, ne féljetek!” formulával, majd megmutatja a sebeit, s aztán ennivalót kér, hogy elhiggyék végre, hogy tényleg Ő az. Látja, hogy kísértetnek nézik, és folyamatosan küzd azért, hogy áttörje a tanítványi lélek ellenállását. Az ellenállás tehát nem új dolog. A félelmeink, kételyeink, reményeink, álmaink és belátásaink kerülhetnek szóba ilyenkor.

A háttérben ott vannak, nem mindig tudatosuló módon, az istenélmények – amelyek mellett, száguldó, rohanó életet élve könnyen elsuhanhatunk. Istenélményünk lehet egy naplementében, egy jó zenében, versben, költészetben – mert Isten költi a világot. A lelkivezetésre jövő személy ezen tapasztalatait néha csak röviden említi – és csak akkor halljuk meg, hogyha az Istenre irányulunk, és valahogy hidat képezünk a vezetett és a vallásos tapasztalatban jelenvaló személy között. Fontos, hogy a lelkivezetés szereplői érdeklődéssel tudjanak belefeledkezni Istenbe. Valójában a lelkivezető kíséri egy olyan pontra vezetettjét, ahol nem saját maga gyengesége lesz a fő téma, hanem Isten – ahol jobban tud figyelni Istenre, mint saját magára. Más szóval: a kísért személy „kifeledkezik önmagából és belefeledkezik Istenbe.”⁵

Amikor nem erre a jelenlétre fókuszálunk, akkor belecsúszunk a tanácsadói, tanítói, vagy meghallgatói szerepbe; ezek is lehetnek nagyon hasznosak, de ha lelki kísérésről van szó, akkor ideális

2 Marsh.

3 Loyolai.

4 Barry–Connolly 134–135.

5 Uo. 79.

lenne, ha nem probléma-, vagy személyfókuszú, hanem Istenfókuszú lenne a párbeszédünk. Vagyis, hogyha sikerül rátalálni a vallásos tapasztalatra, ami ott van mindegyikünk életében, akkor már csak annyi a dolgunk, hogy ott tartsuk őt az Isten jelenlétében, segítve a kommunikációt az Úrral.

Ezt Szent Ignác így fejezi ki a *Lelkigyakorlatokban*. „Tegyük lehetővé, hogy a teremtmény közvetlenül kapcsolódhasson Istennel.”⁶ Ez akkor lehetséges, hogyha mind a két fél jelenvalóvá válik.

Isten jelen van. A kérdés, hogy mi is tudunk-e megtestesülni, jelenvalóvá válni ott, ahol éppen vagyunk? A lelkivezető figyel arra, hogy ez a jelenlét valós legyen: segít odatalálni a vezetettnek. Vannak erre segítő kérdések, amik nagyjából hasonlóak. Előfordulhat, hogy a lelkivezető jobban hisz a vezetett tapasztalatában (ti. hogy tényleg ott van Isten), és ez a hit segíti át a lelkigyakorlatozót, hogy ő is higgyen a tapasztalatában, oda találjon Isten jelenlétéhez. Néha a lelkivezetőnek a tapintatos kitartás és a finom tolatkodás között kell egyensúlyoznia.⁷

Felszabadító, hogy nem kell kitalálni vagy megoldani semmit, hanem egyszerűen csak odatalálni az Istenhez, aki megmutatja az irányt. Onnan tudhatjuk, hogy tényleg ő az, hogy nem mond el-lent saját magának: az evangéliumok Jézusával összeegyeztethető, az Egyház tanításával meg-egyező irányt képvisel, és a találkozásból élet fakad.

3. Út az Istenről való beszédől az Istennel való beszéd felé

Egész egyszerűen, amikor észrevettünk a vezetett életében egy vagy több vallásos tapasztalatot, kérjük meg, hogy válassza ki ő, ami számára közelinek, fontosnak tűnik, és járjuk körül, időzzünk el a tapasztalatnál, keresve Őt, aki jelen van ebben a tapasztalatban. Tudjunk meg minél többet erről a jelenlétről, ráirányuló segítő kérdésekkel írassuk körül a vezetettel. Ez a legfontosabb rész, ahol átalakul az Istenről való beszélgetés az Istennel való találkozássá.

Lelkivezetőként, kísérőként – ha papok vagyunk, ha nem – az általános papságunknál és a személyes istenkapcsolatunknál fogva, facilitátorai lehetünk mások istenkapcsolatának. Ha éppen most nem érzékeli valaki Istent, feltehetjük a kérdést: „Mikor érzékelted legutóbb a közelségét? Akár csak egy picit is? Volt olyan, amikor közel érezted magad Hozzá?” Az imént Udvardy Érsek atya is beszélt róla, és a Szent István Bazilikában jártakor Ferenc pápa is: Isten jelenléte közelség, gyöngédség, együttérzés.⁸ „Mikor volt utoljára életedben, amikor ezt a közelséget érezted?”- kérdezheti a lelkivezető. A cél: odatalálni a vallásos tapasztalathoz (a tapasztalat vallásos dimenziójához⁹). Az Úr úgy mutatkozik be a kivonulás könyvében, „én vagyok, aki vagyok” (Kiv 3,14). Vagyis Ő az örök jelen. Ezért tehetjük meg azt, hogy egy múltbeli tapasztalattól indulunk, de utána váltunk a jelenre – pl.: „Hogy volt jelen ott? Milyen ott Ő? Mi az, ami most felőle érkezik?”¹⁰.

A lelkivezetésre jövő személy múltbeli tapasztalatai közül kiválasztva azt, amelyik a leginkább közel áll hozzá, érdeklődünk arról, hogy milyen volt számára ott, hogyan volt jelen, vajon milyen volt Isten jelenléte abban a találkozásban. Nem az a kérdés, hogy jelen volt-e vagy sem, hanem az, hogy milyen volt a jelenléte, hogyan volt ott jelen, ő milyennek mutatta magát. Ha ilyen módon sikerült felidézni ezt, kérdezzük meg: „Most van érzésed arról, hogy Ő, akivel ott találkoztál, milyen? Most mi az, amit Felőle tapasztalsz? Neki mi a fontos veled kapcsolatban? Őneki mi a vágya veled kapcsolatban? Mit jelent számodra, hogy Ő most így van ott? És mi a te válaszod Neki?”¹¹

6 Loyolai 39 (15. megjegyzés).

7 Marsh 62.

8 Magyar Katolikus Püspöki Konferencia.

9 Barry–Connolly 33.

10 Marsh 62.

11 Vö: Barry–Connolly 55–101.

Ezek a segítő kérdéseink jelenvalóvá teszik a vezetett személyt is Isten örök jelene előtt, és segítik a valós kommunikációban.

Ha ott vagyunk a vallásos tapasztalatnál, lehetőleg minél többet tudjunk meg a vele lévő Isten-ről. Segítsük vezetettünket abban, hogy minél aprólékosabban tudja kifejezni, milyennek érzékeli ott Istent.

Fontos, hogy lelkivezetőként tudjunk jelen lenni mind a két fél (ti. az Úr és a vezetett) számára. Ennek egyik fő feltétele, hogy lelassuljunk.

Tapasztalhatjuk például az M5-ös autópályán: minél inkább nyomjuk a gázt, a környezet annál jobban elmosódik, a látóterünk beszűkül. Valami hasonló történik akkor, amikor rohanó életünk középpontjába egy probléma kerül. Egyedül ez válik fontossá, ez kezdi meghatározni életünket.

A probléma ilyenkor bálvánnyá válhat, mindent alárendelünk neki, és nem halljuk az élő Istent. Ez út az elmagányosodás felé. Ilyenkor érdemes lelkivezetést kérni.

A lelki kísérő feladata ebben a helyzetben, hogy segítsen a lelassulásban, a megérkezésben, a jelenlétbe érkezésben: ahogy lelassulunk, a horizont elkezd nyílni, és lehetővé válik a problémafókusz helyett a holisztikus látásmód – egy teljesebb, összefüggéseket elismerő látás, ahol találkozhatunk a Föltámadottal, aki már vár minket.

Azért hívnak katolikusnak minket, mert holisztikusan nézzük a világot, az embert, és mindazt, ami ér bennünket; ehhez le kell lassulnunk: időnként meg kell állnunk és reflektálnunk.

Erről szól a sabbat: Hagyd abba! Állj meg! Ezt jelenti a sabbat: abbahagyni: Megállni az Isten előtt. Létfontosságú, hogy legyenek sabbataink, mert ekkor tudunk reflektálni. Reflexió nélkül nehezen találjuk Istent saját életünkben – vagy a másikéban. Segítsük egymást a reflexióban! Ehhez tanítványnak kell maradnunk: nekünk is szükségünk van vezetésre! Időről időre begyorsulunk, ilyenkor szűkül a fókusz, és nem találjuk Istent, csak az éppen aktuális problémát. A lelkivezető segíthet bennünket a lelassulásban.

A lelkivezető egy hívő ember, aki kapcsolatban van az Úrral, Őrá figyel, együtt keresi Őt a lelki-vezetést kérő személlyel az Élet jelenlétére irányuló kérdések segítségével. Ilyenkor tágul a horizont: már nem csak a nehézségek vannak, és lehet, hogy életem hangsúlya valahol egész máshol lesz. Ott, ahol az Isten jelen van: az ő jelenlétébe visszaviszem a szívemet újra és újra. Szalézi Szent Ferenc szerint: *„Ha szíved kószál és szenved, vidd vissza óvatosan a helyére, és helyezd gyengéden a te Istened jelenlétébe. És ha soha semmi mást nem csináltál egész életedben, csak a szívedet hoztad vissza s helyezted ismét Isten jelenlétébe, – bár az újra meg újra elszaladt, miután visszahoztad –, akkor már nem éltél hiába, akkor életed beteljesedett.”*¹²

Erre való a szentgyónás szentsége, és erre való a lelki kísérés is: ti. hogy legyen valaki, aki segít visszatérni Isten jelenlétébe újra és újra. Ennek az algoritmusával foglalkozunk, amikor a kísérés lelkiségéről beszélünk.

4. A kísérés algoritmusa

A fentiek összefoglalásaként most átvesszük a lelki kísérés lépéseit, Robert Marsh cikkének alapján.¹³

1. Az érdeklődő, figyelmes, nyitott szívű meghallgatás az első, ez egyébként evangéliumi modell: az emmauszi úton Jézus *„odaszegődött melléjük, és hallgatta, miről beszélnek”* (Lk 24,16kk).
2. Segítsük a vezetettet implicit vallásos tapasztalatának felfedezésében: a vezetett hol tapasztalta meg Istent az életében, és milyen volt Ő ott?

12 MKPK Ifjúsági Bizottsága

13 Marsh 61.

Ha sikerül odairányítani a fókusz, akkor ott a közelség, empátia, gyöngédség megjelenik: olyan tér alakul, ahol biztonságban lehetünk, ahol el lehet lazulni, és ahol lehet hitelesen reflektálni az életre Övele, az Istennel.

3. A kérdéseimmel segítem, hogy az implicit tapasztalat – tapasztalata mindenkinek van, csak sokszor ez be van csomagolva, burkolt módon van jelen – kifejezetté váljon. Vagyis ott maradok annál a tapasztalatnál, ahol ő az Istent megtapasztalta, és egyre jobban igyekszem abban segíteni, hogy írja le, milyen volt az a tapasztalat, Isten hogyan volt jelen benne; és onnan át tudok jönni a jelenbe. Mert az Isten az örök jelen (Vö: Kiv 3,14: „*Én vagyok, aki vagyok*”).
4. Ahogy az Úr a színre kerül, időzzünk el vele, tudjunk meg minél többet róla! Így mélyül a tapasztalat, és lassan előkerül a kincs! Ha pedig ott vagyunk már az Ő jelenlétében, jó ott elidőzni.

Ez megint a rohanással ellentétes viselkedésforma: „El tudunk-e egy picit időzni itt? Mi történik, ha most vele vagyunk?” – lehetnek az elidőzést segítő kérdéseink. Lelkivezetőként bízom és hiszek Isten jelenvalóságában, a vezetett tapasztalatában, mert Ő mondta, hogy „*veletek vagyok minden nap a világ végezetéig*” (Mt 28). Ő mondta, hogy nem hagylak árván titeket. Ő mondta, hogy elküldi a Vigasztalót. És hogy éppen most az Atyával, a Fiúval, vagy a Szentlélekkel, vagy a Szenttel van, azt bízunk rá! Az is előfordulhat, hogy valaki így nem tudja megfogalmazni, esetleg istenreprezentációja más, ezekkel a fogalmakkal nem tudja összeegyeztetni. Ilyenkor megkérdezhetem azt is, hogy mikor volt utoljára az, hogy átélt egyfajta közelséget, gyöngédséget, együttérzést, amikor jó volt, amikor élet volt... Bátran kérdezhetem, hogy és mi érkezik az élet felől? Tudom, hogy Ő az, mert ismerem, mert találkoztam vele. Tudom, hogy milyen Ő. Felismerhető. A tanítványok is fölismerték. Én is tanítvány vagyok. Én is fel tudom ismerni, hogy ez tényleg az Úr. Legfeljebb ha mégsem, akkor még mindig kereshetünk egy másik tapasztalatot. De valahol ott lesz, csak szondázzgassunk, nézegessük, hogy hol! És amikor megtaláltuk, akkor maradjunk a tapasztalatnál, az Úrnál, és segítsük a párbeszédet!

5. A kapcsolat párbeszédessé válásának segítése: ha az Úr már a színen van, a vallásos tapasztalat explicitté vált, ráirányuló kérdésekkel segítsünk, hogy valódi párbeszéd alakuljon közte és a lel-kivezetett között!

5. A találkozás imává alakul

A kísérésnek a célja, hogy a kísért személy az Úrral menjen tovább: a Vele való találkozás szabjon irányt a kísért életének. A kísérő segít felfedezni a kísért életében jelenlévő Istent.

Amikor spirituális lettem, az egyik legnagyobb krízist jelentette számomra, amikor egy papnő-vendék bejött hozzám a problémájával. Te jó ég, mit mondjak? Nekem akkor még soha senki nem tanította, hogy ilyenkor mit kell mondani. Pedig tanultunk teológiát... Most már látom, és ez tényleg felszabadító: lel-kivezetőként nem nekem kell megmondani, tanácsot adni, mi legyen, hanem együtt ráirányulunk az Úrra, aki a vezetett életében is, az enyémben is jelen van. Isten maga ad tanácsot és vezet. A Vele való kommunikációt segítve egy idő után azt is felfedezem, hogy nem véletlen, kik jönnek hozzám. Általuk tanít engem is az Úr. Magamról is, meg Magáról is, meg az emberekről is, általában arról a személyről is, aki éppen kísérésre jött.

Így imává válik a találkozásunk, a „Te jó ég, már megint jött valaki, most mit mondjak neki?” attitűd terhe helyett. Mindnyájan az Úrra figyelünk, tanulunk Tőle, töltődünk. Együtt élhetjük át az emmauszi tanítványok tapasztalatát: „*Hát nem lángolt a szívünk, amikor az úton beszélt hozzánk...?*” (Lk 24,32).

Hát nem lángolt? És de, lángolt! Amikor oda találunk, akkor lángol a szívünk! Igen, igen, megéri az Isten közelében lenni! Ennél jobb nincs!

6. A lelkivezetés tanulása

Lehet-e ezt gyakorolni? Megtanulni? Igen, lehet, ügyelve arra, hogy mindvégig tanítványok maradjunk: a szívünk így nyitott marad a közeledő Istenre és a vezetettre. William A. Barry és William J. Connolly szerzőpárosnak *A lelkivezetés gyakorlata* című könyve a Jezsuita Kiadónál jelent meg, részletesen mutatja be a lelkivezetés folyamatát.

Fontos, hogy a szemlélődő attitűdöt fejlesszük magunkban – Istennel járni, Vele látni, Őt keresni mindenben, reflektálni – ez gyakorolható. Hogyan gyakoroljuk mégis? Hogyan jussunk el onnan, hogy „mintha Isten létezne” oda, hogy „Isten létezik”? Robert Marsh SJ azt ajánlja, hogy egy év saját lelkivezetésben szerzett tapasztalat után kezdhetünk a kísérésbe. Ha valakivel hasonló módszerrel egy évig már szereztünk ilyen gyakorlatot, utána már mi is fogjuk érezni a hangsúlyokat.

Imagyakorlatok utáni közös reflexió segíthet bennünket az Istenre irányulás készségszerű elsajátításában. Keresve Isten közelségét segíthetjük egymást a finomodásban: hogyan volt jelen az Isten az imánkban, Ő hol jött közel hozzánk? A szemináriumban erre egyébként nálunk a Lectio Divina módszere nagyon alkalmasnak tűnik: a következő vasárnapi evangéliummal imádkozunk egy hétig. Hétfőn van az indítás, és pénteken van egy kiscsoportos megosztás. Katekéták hasonló módon alkalmazhatják, egyre finomodva kutatva Isten jelenlétét a másik életében.

Nagy Bálint SJ atya a lelkivezetés oktatásában szerzett évtizedes tapasztalatait lelkivezetői szupervíziós alkalmakon osztja meg, segítve ezzel szerzeteseket, egyházmegyes papokat, szemináriumi spirituálisokat, lelkivezetőket – így a lelkivezetés gyakorlata egyre több emberhez jut el: egyre többen kapnak lehetőséget arra, hogy ne csak Istenről, hanem Istennel is beszéljenek. Írhatunk magunk számára egy-egy jegyzőkönyvet, gondosan ügyelve a lelkigyakorlatozó inkognitójára, és egy tapasztaltabb lelkivezető, egy mentor segíthet minket az egyre pontosabb odatalálásban, a lelkivezetői szolgálatban való fejlődésben.

Milyen gyakran beszélgetünk az istentapasztalatainkról egymás között egyébként? Mennyire élünk Isten jelenlétére irányuló életet? Figyelünk a vallásos tapasztalatainkra? Érdemes ezekről beszélgetni, rákérdezni, gyakorolni, hogyan segíthetünk egy-egy implicit tapasztalat explicitté válásában: így megtapasztalhatjuk a valódi közelséget. Ehhez szükséges, hogy lelassuljunk. Legyenek szombatjaink! Olyan jó lenne, ha akár naponta egy kis szabbatóránk lenne, amikor tudunk jelenvalóvá válni, reflektálni arra, ami és Aki van! Mert *„egészen közel van hozzád a törvény: a szívedben”* (MTörv 30,14). Az Úr maga ígérte: *„Veletek vagyok minden nap a világ végezetéig”* (Mt 28,20). Higgyünk Neki, és találjuk Rá!

Felhasznált irodalom

Barry W. A., Connolly W. J. (2015). *A lelkivezetés gyakorlata*. Jezsuita Kiadó.

Ladame, J. (1985). *Jézus Szíve apostola. Alacoque Margit-Mária élete*. Szent István Társulat.

Loyolai, I. (1986). *Lelkigyakorlatos könyve*. Szent István Társulat.

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia. (2023). *Őszentsége Ferenc pápa magyarországi apostoli látogatásán elmondott beszédei*. Magyar Kurír.

Marsh, Robert R. (2014). Teaching Spiritual Direction as if God Were Real. *The Way*, 53(4), 57–67.

MKPK Ifjúsági Bizottsága. (2022). *Ifjúsági imádságok*. <https://fiatal.katolikus.hu/ifjusagi-imadsagok>

A katekéta növekedésének útjai a mentorálási tapasztalatok tükrében

*Kató Csaba,
katekéta, diakónus, coach*

Bevezető

Nagy örömmel érkeztem a konferenciára, mert az előadásra készülve megtelt örömmel a szívem. Ahogy áttekintettem az ország néhány egyházmegyéjének mentorálási tapasztalatát, az éltetés vágyát és az élet növekedését láttam ezekben a törekvésekben.

Ebből az örömből szeretnék most megosztani néhány lényeges momentumot. Arra törekszem, hogy egy kép rajzolódjon ki ezekből a kulcspontokból.

Itt a bevezetésben szeretném megosztani egy személyes felismerésem. A készülés során fedeztem fel, hogy számomra ez egy különleges esztendő: 34 éve vagyok katekéta, ezt megfelelve, 17 éve vagyok diakónus, és ennek a felét véve, 8,5 éve foglalkozom szervezetfejlesztéssel. Ebből az utóbbi tapasztalatomból szeretnék felidézni egy történetet.

Az egyik képzésem reggelén a képzőnk ezzel a tomista eredetű gondolattal fogadott: Az élet mozgás, belülről kifelé. És ezen a képzésen történt az is, hogy egy gyakorlatnak voltam a részese. Azt kérte tőlünk a képzőnk, hogy nézzünk magunkba: Milyen képek jelennek meg bennünk azzal a szervezettel kapcsolatban, amelyben dolgozunk? Ezt követően, a megjelenő képek közül választunk ki hármat, amelyeket a legjelentősebbnek gondolunk. A kateketikai szolgálatom kapcsán képek sokasága kezdett megjelenni képzeletem vetítővásznán. Meglepetésemre, elég határozottan vált ki közülük a legfontosabb hármas, amely között ott volt ez a kép: a katekéta, mint dzsungelharcos. Nem számítottam ilyen képre, sőt, meg kell vallanom, nem csak meglepett, meg is ijesztett. Mit keres ez itt? Miért érzékelem ilyennek a katekétákat? Ahogy feltettem magamnak ezeket a kérdéseket, a válasz nagyon megdöbbenett, de a későbbiekben segített, hogy a realitásban érzekjem azt, ahogy a katekéták megélik a mindennapjaikat.

Emögött a dzsungelharcos kép mögött az a tapasztalatom állt, hogy több katekétánál érzékelttem: a mindennapjaikat túlélésként élik meg. És ahogy ízlelgettem ezt a felismerést, gyorsan jött egy következő, hogy aki túlélésként éli meg a mindennapjait, annak minden segítség támadásnak tűnhet. Ez segített megértenem néhány ellentmondásos tapasztalatomat. Pl. azt, hogy sok támogatási forma, amit nagy-nagy lelkesedéssel, odaadottsággal, szaktudással kínáltunk fel a katekétáknak, az miért pattan le annyi kollégáról. Miért érzik úgy hogy: „Már megint zaklatnak? Hagyjanak már békén!” Annak, aki túlélésként éli meg a napját, ez az első, zsigeri reakciója, mert a „dzsungelben” mindenütt „ellenségek” rejtőzhetnek. Nem tudhatja, hogy honnan támadnak rá.

Az ő megélésüknek a realitását el kellett, hogy fogadjam, még ha magam másként is láttam a helyzetüket. Csak ezt követően nézhettem, nézhettünk rá arra, hogy hogyan lehet azt a katekétát hatékonyan segíteni, aki a mindennapi szolgálatát túlélő módon éli meg. Mit tehetünk azért, hogy valóban segítségként élje meg azt a támogatást, amit nyújtunk a számára?

Ezen a ponton szeretném újra idézni a képzésemen kapott gondolatot: „Az élet mozgás, belülről kifelé”. Úgy gondolom, hogy azon – pusztán a külső körülmények változtatásával – nem tudunk segíteni, aki túlélésnek éli meg a mindennapjait. Belülről kifelé tudjuk őt igazán segíteni, választ keresve a felmerülő kérdésekre: Mi van ott bent? Mi az, amiért ez az ő valósága? Mi ebből a reali-

tás, és mi az, ami a hiedelmek rendszere? Ekkor értettem meg igazán a mentorálás jelentőségét. Egy olyan jellegű támogatás, amely segít a körülményeken is, de segít a belső hozzáálláson, és a kettőt összefogó valóságon, amely a katekéta identitás kibontakozásának a terét képezi.

A továbbiakban két pontban szeretnék beszélni a mentorálás tapasztalatáról és arról a növekedésről, ami a mentorálás hatására megjelenik. Az első lépésben a mentorálás lehetséges céljaival kapcsolatban osztok meg néhány gondolatot és tapasztalatot, majd a második lépésben a mentorálás gyümölcseiből tálalok fel egy kosárnyit.

1. A mentorálás meghatározása

Mindezek rávezetéseként szeretném ha a figyelmünket a mentorálás meghatározása felé fordítanánk: „*A mai szóhasználatban egy olyan személyt jelent, aki mint idősebb és tapasztaltabb barát, tanár vagy tanácsadó atyailag segít jó tanácsokkal valakit.*”¹

Azért ezt a köznapit, a Magyar értelmező kéziszótárt alapul vevő meghatározást idézem itt – csak nagyon röviden, annak ellenére, hogy a fogalom kateketikai értelmezése, bizonyos pontokon eltér ettől –, mert igen beszédes, és kifejezi azt, hogy melyik az a három tényező, amely a mentorálás lényegét hordozza, és melyik az a három terület, amely a mentorálás kihívásait és lehetséges gyümölcseit is meghatározza.

Az első, ami ebben a definícióban megragadott, az a *tapasztalat*. A kompetenciák fontosak mind a mentor, mind a mentorált részéről. Ezen kompetenciák mentén folyik elsődlegesen a mentori szolgálat.

A másik fontos tényezője a mentorálásnak a *kapcsolat*. A mentorálás egy kapcsolódás. A meghatározás hármát is felsorol: barát, tanár és tanácsadó. Mindhárom különböző típusú kapcsolódás. A mentorálás szíve a kapcsolódás. Viszont ebben van a kihívása is, hogy hogyan tudok úgy kapcsolódni, amelyben a mentorált valóban megéli a saját növekedését és fejlődését.

A harmadik tényező, amit ez a definíció megfogalmaz, az a tanácsokkal való segítség, amely a kommunikáció egy sajátos formája. Kiemelt feladat a mentorálás során a *kommunikáció*. Mi jellemzi a mentori kommunikációt? Maga a tanácsadás, mint kommunikációs forma, egy nagy kihívás. Nem egyszerű jól tanácsot adni. De majd erre visszatérek a gyümölcsöknél, mert sok szép gyümölccsel találkoztam ezen a területen is.

2. A mentorálás céljai

A különböző egyházmegyek mentori tapasztalatából három cél rajzolódott ki számomra. Lehet célja a mentorálásnak a mentorált katekéta, vagy a mentor katekéta, ill. lehet célja maga az egyházmegyei szervezet is, amely a hitoktatásért felelős. Mind a hárommal találkoztam minden vizsgált egyházmegyéjénél, de más-más hangsúllyal. Eltértek abban, hogy melyik célt helyezték az első helyre.

2.1 A mentorált katekéta

Nézzük az első célcsoportot, a mentorált katekétát. Ezen a területen láttam egy nagyon fontos fókuszpontot, ami több egyházmegyében is jelen volt, ez pedig az, hogy tiszteletben tartják a katekéta hivatás realitását.

2.1.1 A valóság tisztelete

A mentor szolgálat egyik nagyon fontos hozzáállása, hogy tiszteletben tartja azt a realitást, amelyben a katekéta a hivatását végzi.

1 Vö. Pusztai, Magyar értelmező kéziszótár 920.

Ennek a *valóságnak* van egy *emberi oldala*, ami nem más, mint hogy *katekétának lenni nehéz*. És hozzátehetem, egyre nehezebb. Mindezt úgy mondom, hogy az előadásra készülve felidéztem a 34 évvel ezelőtti tapasztalataimat, és nem voltak mosolyogtatóak, vagyis most már tudok rajtuk mosolyogni, de emlékszem, hogy igen kemény volt azokat megélni. Tehát beleállni ebbe a hivatásba, szolgálatba nem könnyű valóság. A mentorálás tiszteletben tartja, hogy ez egy nehéz hivatás, ezért kínálja fel, hogy társul szegődik a katekéta mellé, hogy ebben a helyzetben támogatást kaphasson.

De van ennek a szolgálatnak egy másik valósága is, amit szintén tiszteletben tart a mentorálás. Ez pedig az *egyházi, a kegyelmi realitás*, ami azt jelenti, hogy Krisztus nem egyedül küld. Az *Egyházzal és az Egyházba küld Krisztus*.² Ez realitás. A mentorálás azt a gyakorlatot segít feloldani, amelyben „ledobjuk” a katekétát – visszatérek a dzsungelharcos képéhez –, mint egy deszantost XYZ falvakba, ahol ő szaladgál iskolától iskoláig, templomtól az óvodáig. Ez a gyakorlat nem tartja tiszteletben a katekéta hivatásának egyházi realitását, hogy ő az Egyház küldötte. Itt szeretném megosztani egy emlékem a szolgálatom kezdetéről. Sokat elárul arról, hogy miként tekintettem annak idején a szolgálatomra. Hála Istennek, ez azóta jelentős fejlődésen ment keresztül. Emlékszem, hogy a tanítás során az egyik legörömtelibb pillanat az volt számomra, amikor becsuktam magam mögött a terem ajtaját és beléptem a hittan csoporthoz. Azt éltem meg, hogy ez a világ az én világom. Itt csak mi vagyunk, a hittanosok és én. Épp a nehézségek ébresztettek fel ebből a csipkerózsikai álomból. Amikor a hittanterem világában olyan viharokkal találkoztam és olyan kérdésekkel, amelyekre nem volt válaszom, észhez tértem, hogy ez nem az én zárt világom és nem vagyok itt egyedül a hittanosokkal. Ráéisméltem, hogy az Egyház küld, és az Egyházban végzem a szolgálatomat, és ez az Egyház velem van és támogat engem. Nagyon hálás vagyok Istennek és azoknak, akik akkor az egyházmegyében és a plébánián támogattak és segítettek, hogy ez a felismerés számomra időben megérkezzen. Hiszem, hogy ezzel kaptam egy egészséges fejlődési lehetőséget. Fontos célja tehát a mentorálásnak, hogy ebben az egyházi és kegyelmi realitásban segítsük a mentorált katekéta fejlődését.

2.2 A mentor katekéta

Tekintsünk most a mentorra. Milyen célok fogalmazódnak meg vele kapcsolatban? Miként segíti a mentorprogram a mentor katekéta fejlődését?

Egyre égetőbb kérdés, hogy hogyan lehet segíteni a katekéták pályán maradását. Ebben az egyik fontos szempont – amit néha lerágott csontként kezelünk – az *életpályamodell*. Egyre nehezebb azt mondani a fiatalabb generációknak, hogy a nyugdíjig másodikosokat fognak tanítani. A most felnövekvő generációnak már azt prognosztizálják a szakemberek, hogy 15 évente új szakmát fognak tanulni, mert ilyen tempóban évülnek majd el a szakmák. Ők a munkának ebbe a világába készülnek belépni.

Mi, ezzel szemben, azt mondjuk nekik: „Isten hozott köztünk, ez a hivatás az örök életet szolgálja, így maga a hivatás is örök, vagy legalábbis egy életre szól. Isten nem gondolja úgy, hogy le fog járni 15 év múlva.” Fontos kérdés merül fel ebben az ellentmondásban, hogy hol vannak azok a pontok a katekéta pályáján, amelyek segítenek számára kapcsolatot teremteni azzal a dinamikával, amelyet megszokott a mindennapjaiban.

Egy nagyon izgalmas kihívás, hogy miként adunk választ a munka világának átalakulására. Az egyik lehetséges válasz, hogy van lehetőség a szakmai fejlődésre, lehetsz mentora a kollégádnak, mellé állhatsz, kísérheted, támogathatod. A mentorálásban adódik egy nagyszerű eszközünk, hogy

2 Vö. A katekézis direktórium 112.

a katekétákat ne csak a pályakezdésnél segítsük, hanem később, a mentornak történő kiválasztásban is.

Megvallom őszintén, amikor felelős szerepem volt a katekéták szolgálatának szervezésében, nem tudtam eldönteni, hogy melyik a fontosabb cél, a kezdő segítése, vagy a tapasztalt katekéta támogatása azzal, hogy meghívjuk a mentorálásba. Mindkettőben nagy lehetőség van, és szép gyümölcsöt teremhetnek.

A mentorprogram során a mentor katekéta kap egy *emberi támogatást*, amikor elismerjük, hogy képes erre a szolgálatra. Megvannak a kompetenciái arra, hogy ezt a szolgálatot jól tudja végezni. Már ez egy jelentős *visszacsatolás* a katekéta számára.

Emlékszem arra a – közel 30 éve történt – beszélgetésre, amikor Udvardy György érsek atya, még mint az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye hitoktatási felügyelője meghívott engem és a feleségemet – aki szintén katekéta – egy beszélgetésre, ahol közölte, szeretne meghívni minket egy szolgálatra. Megremegett a lábam, két ok miatt is. Az alkalmatlanságom okán: „képes vagyok én erre?“, de aztán gyorsan áthelyeződött a remegésem forrása a megilletődöttségre. Ő, mint vezetőm, látja bennem a képességet, amit én még nem látok magamban. Ez nagyon megerősítő volt számomra. A kompetenciám megerősítését adta ez a visszacsatolása, ami mai napig kíséri szolgálatomat.

2.3 Az egyházmegyei szervezet

Nézzünk rá most, hogy a szervezet, a hitoktatásért felelős egyházmegyei referatúra számára milyen célt jelenthet a mentori szolgálat.

Egy szembeállítással kezdem ennek a célnak a tárgyalását. *Ellátásorientáltak* vagy *fejlődésorientáltak* vagyunk-e? Nem érték szembeállítás akar ez lenni. Nagyon is fontos értéknek tartom az ellátást. Kötelesség. Egyik *alappeladatunk az ellátás*. Nem ezzel van a gond, hanem azzal, ha pusztán az ellátásra fordítjuk energiáinkat, hogy el legyenek látva a dolgok, mert akkor elmarad a fejlődés és pusztán fenntartunk. Vannak olyan időszakok, amikor többre nem telik az energiáinkból, de hosszú távon ennek negatív következményei lesznek.

Jelentős kihívás, hogy a nehézségek közepette tudunk-e „előre menekülni”. Érezhetjük úgy, hogy nincs energiánk. Még az ellátásra sincs elegendő, hát akkor hogyan indítsunk mentorprogramot, amibe plusz energiákat kellene befektetnünk? De *a növekedést pont ez a plusz energia fogja meghozni*, és hosszú távon ez hozhat olyan gyümölcsöket, amelyek segíthetnek minket az ellátásban is.

A mentorprogramnál kézenfekvőbb lehetőséget a katekézis fejlődésének segítésére, a jelen hazai gyakorlatunkban, nem látok. Azokban az egyházmegyékben, amelyekben áttekintettem a mentorprogram működését, megtalálhatóak ennek a gyümölcsei. Csak az egyik legfontosabbat említem. A mentorprogram *segíti integrálódni az egyházmegye kateketikai szolgálatába* a kezdő katekétát. Ennek a legjobb útja, ha van egy személyes kísérő, aki képviseli az egyházmegyét, annak irányait, és megjeleníti annak gondoskodását a katekéta személye és szolgálatára felé. Ez segíti a kezdő kollégát megérkezni a szolgálatba. Kifejezi felé, hogy fontos a személye, a munkája és fontos maga a szolgálat is, amelybe belépett. Ő egy jeles csapatnak lett a tagja, méghozzá fontos tagja: *„a Szentlélek ajándéka a közösség számára”*

Ez az integráció adhat *védelmet* az egyházmegye, mint *munkáltató számára* is, hogy nem egy ismeretlen munkavállaló a katekéta, aki csak a szerződéséből értesült a kötelezettségeiről – már ha végig olvasta azt –, hanem azok szerepéről és jelentőségéről egy tapasztalt kolléga segítségével kapott tájékoztatást.

3. A mentorprogram gyümölcsei

Az utolsó gondolatokkal megérkeztünk a mentorálás gyümölcseihez. Először tekintsük át a katekétai szolgáltatásban megjelenő gyümölcsöket, a teljesség igénye nélkül.

3.1 A mentorált gyümölcsei

Az egyik kiemelt gyümölcse a mentorprogramnak, hogy segíti és *támogatja a katekétát a kapcsolatok kialakításában*. Milyen kapcsolatokat kell ápolnia a katekétának? Kapcsolatot a plébánossal/plébánosokkal, az igazgatóval/igazgatókkal, a szülőkkel, más felekezetek katekétáival, a tanítványokkal, hogy csak néhány jelentőset soroljak fel a számos kapcsolat közül. Valószínű, hogy kevés felkészítést kapott arra, hogy mindenkivel tudjon tárgyalni, szót érteni, együttműködni. A pályakezdők nagy kihívása ez, amelyben a mentorprogram során valós támogatást kaphatnak.

A másik kiemelt gyümölcse a mentorálásnak természetesen a szakmai gyümölcs, a *módszertani támogatás*. Ezen a téren kiemelem a fegyelmezést. Az elmúlt évtizedek során nem találkoztam olyan kollégával, akinek ez ne jelentett volna kihívást. Akár sok év tanítás után is jöhet egy olyan csoport, akivel tehetetlen vagyok, eszköztelenek érzem magam.

Két személyes élményemet szeretném idehozni. Szolgálatom első éveiben, a kapcsolattartás terén a legnagyobb kihívást számomra a szülők jelentették. Egy hiedelmet hoztam magammal: „a szülők meg akarnak engem enni vacsorára”. Az volt a taktikám, hogy növesztettem a szakállamat. Egyre hosszabb lett a szakállam, aminek a feleségem kevésbé örült, de én úgy gondoltam, hogy a szakállam hosszával arányosan növekszik a tekintélyem is, ami segít beleállnom a szülőkkel való kapcsolatba. Visszatekintve, úgy gondolom, ez inkább arról szólt, hogy a szakállammal elrejtsem a szülőktől való félelmemet, ami az arcomra is kiült. A hitoktatási referatúrától kapott személyes támogatás segített kilépni ebből a passzivitásból és megtalálni az utat a szülőkhöz való kapcsolódáshoz. Ennek nyomán számos gyümölcse született a szülőkkel való közös munkának, amelyeket szolgálatom legszebb kegyelmei között tartok számon.

Egy másik tapasztalatom, amit szeretnék megosztani, hogy már szolgálatom második tanévében mentor lettem. Nem volt rá hivatalos megbízásom, hacsak nem tekintjük annak a házasság szentségét. A feleségemet mentoráltam, ugyanis én már egy éve katekéta voltam, amikor ő megkezdte a szolgálatát. Bizony, könnyes szemmel jött haza napról napra az óráiról, én pedig odaálltam mellé a „komoly” tapasztalatommal. Annyit tudtam neki mondani: „túl fogod élni, én is túléltem”. Erről őszintén tudtam tanúságot tenni, mert ez hiteles tapasztalatom volt. És még ez a gyenge támogatás is segítette őt. Ekkor értettem meg, hogy mennyire fontos az, ha a kezdő mellett ott van valaki, aki értő figyelemmel támogatja őt.

3.2 A mentor gyümölcsei

Nézzünk rá, hogy a mentor számára milyen gyümölcsöket teremhet a mentorprogram. Emberi és kommunikációs gyümölcsök kosarát hozom ide, amelyeket megosztottak velem a különböző egyházmegyék mentorprogram vezetői.

Gyönyörű gyümölcs, hogy megtanulja a mentor, miként lehet *a bizalom légkörét megteremteni* a mentori kapcsolatban, ami a fejlődés terét képezi kettejük között.

Ennek vannak nehezítő tényezői, például a *kezdő öntudat*, amit a friss diploma táplálhat: „Mindent megtanultam, mindenből sikeresen vizsgáztam. Az ország kiváló tudományos szakemberei tanítottak, mit tudhat nekem mutatni egy kolléga, aki már kicsit »belesántult« a szolgálatba és a hivatástól kérge a tenyere?”

A kapcsolat egy másik nehezítő tényezője a *szégyen*. Lehet, hogy az előző nagy öntudat is csak a szégyen leplezésére szolgál: „Nem megy, nem tudom hogy csináljam, pedig biztos tudnom kellene. Én vagyok a kudarcom oka.” Ebben a szégyennel átitatott helyzetben teremhet a *kollegialitás gyümölcse*, ha a mentor úgy tud odaállni a kezdő katekéta mellé, hogy a kolléga azt éli meg, társak vagyunk: „Nem leürülök a tapasztalatommal, hanem melléd állok, és kísérek. Segítsük egymást kölcsönösen.”

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében ennek van egy sajátos eszköze, ami a földrajzi elhelyezkedésnek köszönhető. Budapest adottságaiból kifolyólag, úgy működik a mentorprogram, hogy a mentorált egy éven keresztül hospitál a mentoránál.

A heti találkozók elsődlegesen ott valósulnak meg a mentor óráján. És miről szólnak ezek az órák? A gyakran kemény valóságról, mert nem válogatott órát és válogatott gyerekeket lát, hanem ami épp a kettejük órarendjében alkalmas időpontban van. A *mentor itt feltárja és sebezhetővé teszi magát* a mentorált előtt. Ez segít megteremteni, hogy kölcsönösségen és kollegialitásban tudják megélni a mentor kapcsolatot.

De segít ez abban is, hogy ne ragadjanak bele a *pszichológiai játszmák csapdájába*.⁴ A pszichológiai játszmaelméletnek van egy fontos tétele: „a nem kért tanács üldözés”. Ha nem kérik tőlem, hogy adjak tanácsot és úgy osztom a javaslataimat, akkor ezt a másik üldözésként élheti meg. Mivel a mentori kommunikáció lényegi eleme a tanácsadás, elengedhetetlen, hogy megszülessen a kölcsönösségen alapuló partneri kapcsolat. Azzal, hogy a mentor ebben a partnerségben láthatóvá teszi a saját úton levését, ajtót nyit a személyes szakmai fejlődésére is.

3.3 Az egyházmegyei szervezet gyümölcsei

Milyen gyümölcsöket teremhet az egyházmegyei hitoktatási szervezet számára a mentorprogram?

Az egyik fontos gyümölcs abból ered, hogy *az egyházmegye felelősséget vállal a katekétáért*. De ki más is vállalja ezt a felelősséget? Hiszen az Egyház küldetése, amiben a katekéta szolgál.⁵ Az egyik legpusztítóbb ellensége a katekéta szolgálatnak a magány. Nagyon könnyű magányossá válni. Nincs tantestületünk, sok a nehézség, és ha nincs élő plébániaközösség mellettünk, akkor gyorsan magányossá válunk. Ez az egyik veszélyzóna, ahol elhagyhatjuk a pályát.

Az identitás fejlődéséhez szükséges – a korábban már említett – egészséges önértékelés is, hogy a diplomával még nem vagyok kész katekéta. Ebben lényeges szerepe van mind az egyházmegyének, mind a képzőintézményeknek. Fontos, hogy mindnyájan úgy tekintsenek a diplomára, mint a katekétává válás egy kiemelkedően fontos állomására, de ne úgy, mint a végállomására.⁶ Ha ezzel a hozzáállással találkozik a katekéta már a képzése során, majd az elhelyezkedését követően is, akkor könnyebben fogadja azt a támogatást, amelyet a felelős intézmények kívánnak számára nyújtani.

Erről a bizalomról is volt már szó, de szeretném még egyszer aláhúzni a jelentőségét. Döntő szerepe van *a pályán maradásban* annak, hogy a katekéta azt éli-e meg, hogy társakat, testvéreket kap a szolgálatban, akik az egyházmegyei irányok és keretek szolgálatának megélését és kibontakozását segítik.

Néhány évvel a kötelezően választható hit- és erkölctan bevezetése után eljutottunk oda egyházmegyénkben, hogy 42%-os volt a fluktuáció. Volt olyan tanévünk, hogy november végére a belépő új katekéták közül heten tették fel a kezüket, hogy kiszállnak. Egyértelművé vált, ha így folytatjuk, elfogyunk és nem lesz elég katekéta. Újragondoltuk a támogatási rendszert és a bizalom

4 Vö. Poelje.

5 Vö. A katekézis direktóriuma 55.

6 Vö. A katekézis direktóriuma 130–156.

építést. Az akkor bevezetésre kerülő mentorprogram volt az egyik fontos lépés, amivel megállítottuk, sőt 18%-ra csökkentettük a fluktuációt.

A következő gyümölcs, amelyet szeretnék előadásomban megosztani, mindegyik egyházmegyében megtermett, amelyeknek mentorprogramját áttekintettem. Minden mentorprogram vezető aláhúzta ennek a gyümölcsnek a jelentőségét. Elsőre talán nem tűnik olyan fontosnak, de aki volt már vezető szerepben, át tudja érezni a súlyát. Ez a gyümölcs, hogy *a mentor felelősségbe hívja a mentoráltat*. A munkahelyi működés egyik kulcsa ez a felelős hozzáállás. Tudjam, hogy mi az én részem, mi a vezetőm része, és mi a társaim része. Minden szereplő tudja, hogy kinek mi a felelőssége, és abba mindenki bele is áll. A mentori kapcsolat akkor tud jól működni, ha *világos megállapodás van a mentor és mentorált között*. Tisztázott közöttük, hogy kinek mi a feladata és hol vannak a határok. Ezen keresztül begyakorolhatja a mentorált – aki az esetek többségében kezdő munkavállaló – a szerződéses működést. A katekétá pályán, ahol a többségnek nincs napi munkakapcsolata a kollégákkal, kiemelten fontos ez a gyakorlat a kezdő munkavállalók számára és a munkáltató egyházmegye számára is.⁷

Az utolsó gyümölcs, amelyet belehelyezek a képzeletbeli gyümölcsöstálba: a kiegészítés egyik fontos ellenszere a *segítségkérés kultúrájának* kialakulása. A mentor egyik fontos üzenete kell legyen a mentorált felé: szabad hibázni. Nem a tökéletesség a cél, hanem a „kudarcszemlélet” helyett a „tanuló szemlélet” elsajátítása, hogy tanuljam a hivatást, tanuljak a hibáimból, és legyen bizalmam ahhoz, hogy segítséget kérhetek.⁸

Összegzés

Záró gondolatként hozom ide a mai Jézus Szíve ünnep egyik imádságát: *„alakítsd szívünket a te szíved szerint”*.

Ebben látom a mentorság lényegét: Jézus alakítja a szívünket és gondolkodásunkat az ő szívéhez és az ő gondolkodásához hasonlóvá, hogy így álljunk egymás mellé és így kísérjük egymást a szolgálatban.

Kívánom mindnyájuknak, mindnyájatoknak, hogy ilyen kísérői lehessünk a ránk bízottaknak, és ilyen társak álljanak mellettünk a szolgálatunkban!

Irodalomjegyzék

- Galambosi, Sz. (2013). A félreismeréstől a felismerésig – A kiegészről TA-s szemmel. In K. Járó (Ed.), *Felelősség és siker – A tranzakcióanalízis, mint döntésmenedzselés*. (175–184) Háttér Kiadó.
- Járó, K., Juhász, E. (2011). A játszmák leállítása – A játszmák megelőzése szerződéssel. In K. Járó (Ed.), *A játszmák világa – Felfedezések a tranzakcióanalízis tájain*. (104–111) Háttér Kiadó.
- MKPK HB. (2000). *Magyar kateketikai direktórium*. Szent István Társulat.
- Poelje, S. (2013). Játsszmák határok nélkül – a munkahelyi légkörről. In K. Járó (Ed.), *Felelősség és siker – A tranzakcióanalízis, mint döntésmenedzselés*. (135–146) Háttér Kiadó.
- Pusztai, F., Csábi, Sz. (Eds.). (2003). *Magyar értelmező kéziszótár*. Akadémiai Kiadó Rt.
- Új Evangelizáció Pápai Tanácsa. (2022). *A katekézis direktóriuma*. Szent István Társulat.

⁷ Vö. Járó.

⁸ Vö. Galambosi.

Szeged-Csanádi Egyházmegye Kateketikai Intézete
6720 Szeged, Aradi vértanúk tere 2.
kateketa.hu

Felelős kiadó Kónya Mihály
Felelős szerkesztő Serfőző Levente

Szerkesztő Gyuris Gellért
Borítóterv Gyömbér Ákos
Szöveggondozó Szűcs Klára
Megjelent online